Badanie pilotażowe nt. *Wpływu sztucznej inteligencji na model ryzyka audytu*

Scenariusz/kwestionariusz wywiadu strukturyzowanego

Wprowadzenie do rozmowy: Przedstawić cel badania.

Część 1. Metryczka *(wypełnia Ankieter) Do metodyki badań – charakterystyka respondentów*

1. **Imię i nazwisko** R21
2. **Stanowisko**

x	Audytor/Biegły rewident
	Dyrektor finansowy
	Nauczyciel akademicki
	Inne, jakie……..

3. **Sektor**

x	Sektor prywatny
	Sektor publiczny

4. **Doświadczenie zawodowe (liczba lat w zawodzie)** 22 lata (12 lat jako biegły rewident)
5. **Stopień/tytuł naukowy (jeśli dotyczy)** mgr
6. **Lokalizacja /miejsce zamieszkania** *(miejsce zamieszkania - osoba fizyczna):*
   Miejscowość:
   Kod pocztowy:
   Województwo: wielkopolskie

Część 2. Pytania merytoryczne

Pytania:

7. **Czy do tej pory znane było Panu/Pani zagadnienie dotyczące wykorzystania algorytmów opartych na sztucznej inteligencji w programach finansowo-księgowych i/lub w audycie (procesie kontroli)?**

x	Tak
	Nie

8. **Czy Państwo wykorzystują algorytmy oparte na sztucznej inteligencji w programach finansowo-księgowych i/lub w audycie (procesie kontroli)?**

x	Tak
	Nie
	Nie dotyczy

Jeśli tak, proszę opisać dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie. *(free text)*

Jeżeli jakieś makra związane z Excelem można tak nazwać, no to tak, jeżeli to jest to. Wszystko mamy w Excelu, więc tam dosyć mocno działamy. Rozumiem, że innych takich dedykowanych programów,

które by pozwalały jeszcze w ramach Excela coś umiejętnie usprawnić taką pracę nie stosują Państwo? Nie, nie ma żadnych takich programów, takich narzędzi. Uważamy, że i tak mało znamy Excela, więc on ma naprawdę wiele, wiele możliwości.

9. **Czy spotkał/a się Pan/Pani z problematyką badawczą/dyskusją dotyczącą związku między wykorzystaniem AI a ryzykiem audytu?**
   - [ ] Tak
   - [x] Nie

Jeśli tak, proszę opisać dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie. *(free text)*

-

10. **Proszę ustosunkować się do następujących stwierdzeń:**

Wyszczególnienie	1 Zdecydowanie nie	2 Nie	3 Raczej nie	4 Nie mam zdania	5 Raczej tak	6 Tak	7 Zdecydowanie tak
Stosowanie przez audytora w procesie badania algorytmów/narzędzi opartych na sztucznej inteligencji wpływa na ryzyko audytu.							x
Stosowanie przez klienta programów finansowo-księgowych opartych na sztucznej inteligencji wpływa na ryzyko audytu.							x
Wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowaniem AI przez klienta							x
Wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowaniem AI przez audytora			x				
W obu przypadkach ryzyko jest takie samo	x						

Proszę uzasadnić swoje stanowisko. (*free text)*

Ad. 1. Może wpływać, ale od drugiej strony, czyli na przykład na obniżenie tego ryzyka.

Ad. 2. Wszystko co byśmy nie powiedzieli moim zdaniem wpływa na to ryzyko. Albo je obniża albo je podwyższa więc tutaj na pewno wpływa tylko tu nie ma mowy o wpływie czy on jest taki negatywny czy pozytywny. Więc odpowiem tak – proszę zaznaczyć szóstkę albo siódemkę. Może źle powiedziałem stwierdzając tak, więc przy obydwu stwierdzeniach proszę zaznaczyć 7.

Ad. 3. W kolejnym stwierdzeniu mamy to samo pytanie jeżeli od strony klienta, to pewnie w przyszłości to ryzyko będzie się obniżało, ale na początku dla mnie to będzie wyższe ryzyko bo muszę coś nowego zbadać. Dlatego w początkowej fazie zdecydowanie tak – czyli numer 7. Wyższe na pewno będzie na początku. Jeżeli już klienta poznam z tym stosowaniem sztucznej inteligencji, to pewnie w przyszłości ono będzie się obniżało. Ale na początku dla mnie to będzie wyższe ryzyko, bo muszę coś nowego zbadać.

Ad. 4. Tak, tak bo od strony klienta to jest tak, że ja go nie znam i muszę go poznać. Jeżeli u siebie wdrożę jakieś takie kwestie, to pewnie u mnie to ryzyko już jest niższe tak od mojej strony, czyli w tym momencie prawdopodobnie raczej nie, chociaż brakuje mi odpowiedzi takiej neutralnej np. „nie mam zdania". Proszę zaznaczyć na tej skali „raczej nie"

Ad. 5. Zdecydowanie nie - uzasadniłem wyżej.

11. **Proszę ustosunkować się do następujących stwierdzeń:**

Wyszczególnienie	1 Zdecydowanie nie	2 Nie	3 Raczej nie	4 Nie mam zdania	5 Raczej tak	6 Tak	7 Zdecydowanie tak
Stosowanie AI przez audytora i/lub klienta powinno wpływać na wysokość opłaty za audyt (wynagrodzenia za audyt)							x

Stosowanie AI przez klienta powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt			x				
Stosowanie AI przez audytora powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt							x

Proszę uzasadnić swoje stanowisko. (*free text)*
Ad. 1. No to zdecydowanie tak. W początkową fazę trzeba zainwestować, tak więc na pewno wpłynie. Może to być jakimś pretekstem do obniżania cen, to prawda, ale z pewnością na początku to jest drogie, więc tutaj też będziemy musieli pewnie zainwestować dlatego zdecydowanie tak.
Ad. 2. Raczej nie. Raczej nie powinno wpływać. Jeżeli pewne procesy będą wykonywane przez tą sztuczną inteligencję, no to i my je poznamy. Dobrze jest, jeśli badamy i nie będą się one zmieniały z roku na rok. Bo to badanie będzie przebiegało szybciej. Ja będę potrzebował mniej zasobów, i ludzkich i jakiś tam innych takich maszynowych, czy komputerowych.
Ad. 3. Zdecydowanie tak. W początkowej fazie na pewno tak - jeżeli jeśli chodzi o fazę inwestycyjną, ale jeżeli chodzi potem już o taką fazę korzystania z tego i wykorzystywania przez kolejne lata, no to prawdopodobnie w dłuższym okresie będzie to wpływało na obniżenie. Czyli udzielając odpowiedzi podzieliliśmy na 2 okresy: tak w początkowym to zdecydowanie tak a w późniejszym okresie raczej nie.

12. **W naszej pracy proponujemy rozszerzenie klasycznego modelu ryzyka audytowego o ryzyko sztucznej inteligencji w następujący sposób:**

Audit Risk = Ryzyko nieodłączne x Ryzyko kontroli x Ryzyko przeoczenia x Ryzyko AI

gdzie: *Ryzyko AI = Ryzyko AI audytora x Ryzyko AI klienta*

Pytania do rozmowy:

12 a) Czy w Pani/Pana opinii takie rozszerzenie modelu jest uzasadnione? Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*
No i tu będzie mi trudno odpowiedzieć. Bo nie wiem. Z tym tematem, tak jak człowiek się spotyka pierwszy raz, to już trudno nam zadecydować i powiedzieć, czy tak czy nie. Więc no jest mi trudno odpowiedzieć na to pytanie.

12 b) Czy według Pani/Pana wiedzy taki model (rozszerzony) jest już obecny w praktyce?
Moim zdaniem nie raczej.

12 c) *Jeśli odpowiedzi na powyższe pytania (jedno lub oba) były twierdzące, dodatkowe pytanie:* **Nasze badanie nie potwierdziło związku między wysokością wynagrodzenia biegłych rewidentów a stosowaniem sztucznej inteligencji przez klienta. Co może być tego przyczyną? *(free text)***
Przyznaję, że wymagania wobec audytorów są coraz większe i z jednej strony wydawałoby się, że stosowanie sztucznej inteligencji powinno potem obniżać tą cenę. To nowe kwestie, które są od strony prawnej czy takiej merytorycznej dokładane biegłym rewidentom. Niwelują one to, co zyskamy na innych obszarach. I tak mi się wydaje, jest na całym świecie, bo już po tych wielkich aferach tj. Enron i innych sprzed 20 lat, rzeczywiście cały czas jakoś ten zawód audytora nie może odzyskać prestiżu. Niestety tak samo jest u nas w Polsce. Coraz więcej rzeczy nam się dokłada i uważam, że doszliśmy już ponad poziom. Jesteśmy przeregulowani. Optymalny poziom regulacji osiągnęliśmy dawno temu i właściwie teraz my już nie badamy merytorycznie, tylko pod kontrolę.

13. Proszę uszeregować czynniki uwzględnione w zaprezentowanym modelu rozszerzonym według ważności - uwzględniając ich wpływ na ryzyko audytu, **przy założeniu, że 1 oznacza czynnik najbardziej istotny (najważniejszy), 5 – czynnik najmniej istotny. (Uszeregować od najważniejszego do najmniej istotnego).**

Czynnik	Ważność czynnika (1-5) Uszeregować od najważniejszego do najmniej istotnego
Ryzyko nieodłączne	1
Ryzyko kontroli	2
Ryzyko przeoczenia	3
Ryzyko AI audytora	5
Ryzyko AI klienta	4

Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*
Znaczy dla mnie zawsze najważniejsze i najcięższe są te ryzyka związane z daną spółką. To, co w niej w środku istnieje i w jej otoczeniu, w tej branży, czyli to ryzyko nieodłączne i ryzyko kontroli wewnętrznej. To tam się w środku dzieje, bo kiedyś pracowałem z drugiej strony, byłem głównym księgowym i wiem jak pewne rzeczy można poukrywać, także nie zawsze sobie tutaj daję w kaszę dmuchać. Natomiast wiem, że takie rzeczy się dzieją, tak więc ich wykrycie to to już jest się jakimś tam małym śledczym. I uważam, że one są najważniejsze, tak. A ryzyko przeoczenia związane z biegłym rewidentem i możemy coś przeoczyć, ale to już się rzadziej zdarza. Natomiast tam te 2 ostatnie czynniki są rzeczywiście związane z klientem. Czyli najpierw musimy to zbadać i zobaczyć, jak to działa u niego, a to co jest u mnie. No to wiadomo, że ja zbadałem i dopiero w to wejdę w momencie, kiedy jestem pewien, że to dobrze działa, więc tutaj to ryzyko będzie mniejsze.

14. **Czy, i w jaki sposób przypisanie osobowości prawnej sztucznej inteligencji wpłynęłoby na proces oceny ryzyka badania?**
    Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

Jak popatrzeć na to, czy jak to przyrównać do osobowości prawnej osoby fizycznej i osoby prawnej, to chyba to jest, przynajmniej dla mnie, jeszcze w tym momencie tak abstrakcyjny temat ta sztuczna inteligencja, że nie wiem. Na pewno nie wpłynęłoby to w początkowej fazie na obniżenie tego ryzyka badania. Wydaje mi się, że mogłoby być w początkowej fazie raczej podwyższenie, dopiero potem, kiedy to już gdzieś tam osiądzie w nas i w całym tam społeczeństwie, w całym otoczeniu, to może wtedy będzie wpływało na obniżenie. Ale chyba początki byłyby jednak związane z podwyższeniem ryzyka badania.

15. **KNF, PANA, MF, PIBR, biegli, naukowcy - która grupa powinna ustrukturyzować dyskusję o ocenie ryzyka badania w środowisku sztucznej inteligencji? Dlaczego?**
    Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

Moim zdaniem powinna to być Polska Izba Biegłych Rewidentów, ale u nas ze względu na to, że wydarzyło się coś ileś tam lat temu z tym Getin 2 i z Amber Goldem – czyli nastąpiła zmiana ustawy i powstała PANA, zaburzyło to w ogóle to, co istniało. Bo stworzyliśmy nadzorcę do nadzorcy. I tak naprawdę myślę, tylko wciąż naokoło kontrolujemy, a nie ma czasu na pracę merytoryczną. I w związku z tym ja uważam, że ta PANA jest tutaj naprawdę niepotrzebna. Doskonale sobie wszystkie zadania wykonywał PIBR i to powinno być zadaniem PIBRu, a więc specjalistów - tych, którzy danym obszarem się zajmują.

16. **Czy jest coś, co chciałby/chciałaby Pan/Pani dodać/podkreślić w kwestii omawianej problematyki badawczej?** *(free text)*
    To co chciałem, to chyba powiedziałem. Coś dużo chyba mówiłem, więc wydaje mi się, że nic dodatkowego raczej mi nie przychodzi teraz do głowy. No, ale temat pewnie gdzieś tam zostanie w głowie i będę sobie na tym myślał czasami.